

Måndagen den 26 februari

Kl. 11.00

*Om det s. k. båt-
folket*

§ 1 Justerades protokollen för den 9, 12, 13, 14, 15 och 16 innevarande månad.

§ 2 Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller härmed att bli entledigad från uppdraget som justitieombudsman fr. o. m. den 1 maj 1979.

Stockholm den 19 februari 1979

Leif Ekberg

Denna anhållan bifölles av kammaren.

§ 3 Om det s. k. båtfolket

Utrikesministern HANS BLIX erhöll ordet för att besvara *Bertil Måbrinks* (vpk) den 10 januari anmälda interpellation, 1978/79:123, och anförde:

Herr talman! Bertil Måbrink har i sin interpellation ställt följande frågor:

1. Vad har Sverige gjort för att förmå USA att ta sitt ansvar för de följder av landets aggression mot Indokina som bl. a. tagit sig uttryck i flyktingströmmarna inom och från regionen?

2. Vad har Sverige gjort för att förmå andra länder att ta emot latinamerikanska flyktingar?

3. Hur påverkar beslutet att ta emot "båtflyktingar" möjligheterna att öka kvoten för latinamerikanska flyktingar?

4. Vilken beredskap finns för att rent praktiskt ta emot "båtflyktingarna" i det svenska samhället?

Jag är ense med Bertil Måbrink om att Vietnam drabbats hårt av det långvariga kriget i Indokina. Den materiella förstörelsen var enorm. Därtill kommer de sociala och ekonomiska problem som följt i krigets spår. Under senare år har naturkatastrofer inträffat som bidragit till att göra försörjningsläget synnerligen allvarligt. De förändringar som genomförts av samhällsordningen i södra Vietnam har dessutom uppenbarligen lett till en svår situation för många människor. Förutom dessa faktorer kan man säkert finna även andra förklaringar till att flyktingströmmen från Vietnam ökat mycket kraftigt under det gångna året. Vilka orsakerna än är, står vi emellertid här inför ett stort humanitärt problem med tiotusentals människor i direkt nöd. Länderna i regionen, liksom många andra stater, har gjort stora insatser för att ta emot flyktingarna. Flera länder i regionen anser sig nu inte kunna ta emot

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

fler flyktingar ens för temporär bosättning. FN:s flyktingkommissarie har väddjat till det internationella samfundet att ge dessa människor en fristad. I denna situation har regeringen funnit det riktigt att även Sverige tar emot ett antal av dessa flyktingar. Vi vill inte begränsa vår insats till ekonomiska bidrag till flyktingverksamheten i regionen. Detta är helt i enlighet med Sveriges humanitära traditioner. Det är också en fråga om internationell solidaritet.

På Bertil Måbrinks första fråga vill jag svara följande.

Regeringen har i olika sammanhang klart uttalat, att det internationella samfundet har en skyldighet att bidra till Vietnams återuppbyggnad och att en särskild förpliktelse åvilar dem som främst bidrog till förödelsen i Vietnam. Frågan om tolkningen av Parisavtalet måste lösas genom förhandlingar mellan Vietnam och USA. I vad gäller flyktingarna från Indokina har USA som bekant sedan 1975 tagit emot en kvarts miljon människor för bosättning i USA.

Bertil Måbrink tar vidare upp frågan om de latinamerikanska flyktingarna.

Sverige har i Förenta nationerna i flera år aktivt verkat för att så många länder som möjligt skall ta emot flyktingar från Latinamerika. Vi söker också på olika sätt underlätta för de latinamerikanska flyktingarna att bosätta sig i andra stater i Latinamerika där de inte förföljs. Sålunda används ungefär hälften av anslaget för humanitärt bistånd i Latinamerika, som under innevarande budgetår uppgår till 26 milj. kr., för stöd åt flyktingarna i Latinamerika. Jag vågar tro att vad Sverige gjort och gör för de förföljda i Latinamerika alltsedan militärkuppen i Chile i någon mån har påverkat andra länder till liknande insatser. I vart fall kan vi konstatera att en lång rad länder förutom Sverige tar emot flyktingar från denna del av världen. Antalet latinamerikanska flyktingar som tagits om hand i Västeuropa och Nordamerika under de senaste fem åren uppgår till flera tiotusental.

Erbjudandet att ta emot 250 flyktingar från Sydostasien skall ses som en humanitär åtgärd för att ge hjälp i ett akut läge. Det påverkar inte de åtaganden vi gjort till förmån för latinamerikanska flyktingar. Det är självklart att regeringen uppmärksam följer utvecklingen av flyktingsituationen i Latinamerika.

Invandrarverket, arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen och skolöverstyrelsen förbereder nu uttagning och mottagande av dessa 250 flyktingar. Kommun- och landstingsförbunden bereds möjlighet att delta i detta arbete. En strävan blir att söka få en så homogen grupp som möjligt, inte minst för att underlätta hemspråksundervisningen. Inledningsvis kommer flyktingarna att tas om hand på sedvanligt sätt i mottagningsförläggningar, där de bl. a. kommer att få erforderlig hälsovård, undervisning i svenska och information om det svenska samhället.

Givetvis kan de stora kulturella skillnaderna skapa problem, och vi är medvetna om att det kan bli svårt att få fram hemspråklärare och tolkar. De berörda myndigheterna och kommunerna är emellertid inställda på att göra sitt bästa för att de som kommer hit skall finna sig till rätta här. Vi saknar

anledning tro att vi inte skall kunna ta hand om dem på samma sätt som vi tagit hand om så många andra flyktinggrupper.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag vill först tacka utrikesministern för svaren på mina frågor.

Det finns i nuläget inget land eller folk som utsatts för så mycken grymhet som just Vietnam.

I hundra år har Vietnam ockuperats av främmande trupper. I trettio år stred det för sitt oberoende. När befrielsen uppnåddes i april 1975 var facit av USA:s enorma förbrytelser omätligt i pengar.

Sara Lidman har i en artikel i Aftonbladet den 13 januari i år sammanfattat situationen i Vietnam efter befrielsen på följande sätt:

”Och så oerhörda är skadorna i befolkningens kropp och själ att det kommer att ta en mansålder innan de är läkta. Men detta under förutsättning att omvärlden hjälper till att bota de oförrätter som folket vållats.

När det gäller marken förslår inte hundra år. Avskogningen av södra Vietnam, den erosion som börjat, och som delvis är skuld till översvämningarna – hur ska denna löpande katastrof hedjas? – – Ordet miljömord är exakt – och ändå stumt. Dess innebörd av pågående förstöring undslipper oss; att marken i Vietnam har en efterlämnad krigsföring i sig, som fortsätter att kräva liv.”

Sara Lidman fortsätter:

”Utom detta så att säga automatiska krig, bedriver USA en aktiv utsvältning mot Vietnam.

- 1) USA vägrar betala skadestånd.
- 2) USA bedriver handelsbojkott.
- 3) USA tillämpar lagar mot Vietnam där landet definieras som 'fienden'.
- 4) USA hetsar mot Vietnam inom FN och vägrar att normalisera förhållandet mellan länderna.”

Jag vill själv lägga till en femte punkt: USA är indirekt medskyldigt till det kinesiska överfallet på Vietnam i och med att man vid den kinesiske vice premiärministerns besök i USA fick informationer om Kinas planerade överfall på Vietnam och också godkände detta.

Herr talman! Jag vill med några siffror om södra delen av Vietnam ytterligare komplettera Sara Lidmans beskrivning.

5 000 byar utplånades. 1,3 miljoner ha åker och 2,5 miljoner ha skog förstördes. Till förstörelsen av åkerjord kommer rubbningarna i den ekologiska balansen genom avlövnings med kemiska medel och genom andra former av miljökrig.

Efter kriget fanns det i södra Vietnam 4 miljoner flyktingar, 870 000 föräldralösa barn, 3 miljoner arbetslösa, 300 000 prostituerade, 500 000 narkomaner, 1 miljon smittade av veneriska sjukdomar och 2 miljoner tuberkulossmittade. Till detta skall också läggas de ständigt återkommande översvämningsskatastroferna samt efter befrielsen torkan och insektsangreppen, som

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

har ett direkt samband med USA:s ödeläggelse av landet.

Jag har gjort den här redovisningen av flera skäl. För det första finns nu en klar vilja att försöka skylla över USA:s fruktansvärda brott mot Vietnam, och för det andra har jag gjort redovisningen med anledning av båtflyktingarna.

I västvärldens massmedia förmedlas i dag hetsartiklar mot Vietnam. De nyheter om Vietnam som USA väljer väljs också här. Vietnams egna nyhetsinformationer accepteras inte, trots att de nyheter som Vietnam lämnade under hela försvarskriget mot USA visade sig vara helt korrekta, medan USA:s nyheter under denna tid visade sig vara inte bara bristfälliga utan direkt falska.

USA är tydligen fast beslutet att försöka rättfärdiga sitt brottsliga verk mot Vietnam. USA vill rättfärdiga sitt svek mot Parisavtalets artikel 21 om skadestånd. USA skall tydligen straffa detta lilla asiatiska folk för dess fräckhet att besegra en av världens mäktigaste krigsmaskiner.

I Parisavtalets artikel 21 förpliktar sig USA uttryckligen att bidra till att läka krigets sår och att hjälpa till att återuppbygga Vietnam och hela Indokina. USA har alltså inte betalat någonting av detta. Med tanke på den fruktansvärda situationen i Vietnam och den senaste händelsen, dvs. att Kina angripit Vietnam, borde det vara varje lands plikt att av USA kräva att det påbörjar avbetalningen efter sina våldsdåd.

Utrikesministern säger att Parisavtalets artikel 21, dvs. spørgsmålet om skadeståndet, är en tolkningsfråga, som skall avgöras av USA och Vietnam. Jag förstår inte riktigt vad utrikesministern menar med detta. Det är en klar förpliktelse som USA har påtagit sig. Det finns också ett uttryckligt löfte av den amerikanske presidenten att ställa 3,25 miljarder dollar plus 1,5 miljarder för livsmedel till förfogande och detta utan några politiska villkor. Jag vill fråga utrikesministern om den svenska regeringen är tveksam om innebörden i artikel 21, och jag vill också fråga när den svenska regeringen tänker ta upp USA:s skadeståndsskyldighet i FN.

Jag skall ytterligare gå tillbaka till den förtalskampanj som USA och andra västländer bedriver mot Vietnam. Den har handlat om gigantiska koncentrationsläger, madame Binhs försvinnande, att Vietnam vill lägga under sig Laos och Kampuchea, att Vietnam invaderade Kampuchea, osv. Alla dessa imperialisternas rövarhistorier har visat sig direkt lögnaktiga. Men detta har massmedia inte bemödat sig om att slå upp i några större artiklar.

Det faktiska förhållandet är att Vietnam inte har avrättat och inte torterat någon. Inte heller har någon spärrats in utan att först ha fått möjlighet till en rättvis rättegång. Detta trots att tusen och åter tusen krigsförbrytare tillfångatogs i södra Vietnam efter befrielsen. Vad har då Vietnams ansvariga myndigheter gjort med alla dessa stora och små förbrytare? De värsta förbrytarna har naturligtvis satts i fängelse. Andra befinner sig i omskolningsläger. Tusentals andra befinner sig i frihet. De prostituerade och narkotikaskadade är föremål för rehabilitering.

Vi kan ju jämföra detta med vad som hände en del krigsförbrytare under andra världskriget och medlöpare till Hitler i olika länder som exempelvis Norge.

Trots detta vill jag inte utesluta att övertramp kan ha förekommit. Men detta har i så fall skett utanför myndigheternas kontroll. Det är inte heller så förvånansvärt med tanke på de fruktansvärda plågor dessa medlöpare åsamkat stora delar av befolkningen.

Denna höga vietnamesiska moral och respekt för mänskliga fri- och rättigheter utgör naturligtvis en fara för den brutalitet som imperialisterna tillämpar runt om i världen.

Vad är det då för vietnameser som i båtlaster lämnar södra Vietnam? Vi vet att en stor del av dem är förmögna, utrustade med guldackor och tusentals amerikanska dollar. Jag vill påstå att majoriteten av dessa är överlöpare, sådana som ställde upp för Thieuregimen och USA. Det är städernas medelklass. Många fick löfte av amerikanerna att de skulle ställa upp för dem. Men så blev inte fallet. Det var i första hand överklassen och högutbildade som fick den amerikanska hjälpen. Jag vill också säga att alla båtflyktingar naturligtvis inte är överlöpare. Det finns givetvis flyktingar som inte orkar med de svåra förhållandena i Vietnam. Jag tror också att den kinesiska befolkningen har det besvärligt av olika anledningar.

Vad jag vill säga är att båtflyktingarna inte har utsatts för politisk förföljelse. Däremot är jag överens med utrikesministern om att de ekonomiska och sociala förändringarna har inverkat.

Huvudansvaret bär USA. Hade exempelvis det utlovade biståndet enligt Parisavtalet betalats, hade också en del av båtflyktingarna stannat kvar i sitt land.

Med detta hävdar jag att det är USA och Frankrike som skall ta emot båtflyktingarna. De påtryckningar som USA, Västtyskland och Frankrike har utövat mot Sverige för att vi skall vara med och ta ansvar för deras brott borde ha tillbakavisats från svensk sida. Den svenske statsministerns besök hos president Carter borde ha resulterat i detta krav i stället för att vi skall tillfredsställa Carter med att ta emot 250 båtflyktingar. Detta borde också ha gällt krigsskadeståndet. Sveriges agerande borde ha stannat vid att förmedla ett väl tilltaget humanitärt bistånd till båtflyktingarna.

Utrikesministern säger i sitt svar, att vi står inför ett stort humanitärt problem med tiotusentals människor i direkt nöd samt att erbjudandet att ta emot 250 flyktingar från Sydostasien skall ses som en humanitär åtgärd för att ge hjälp i ett akut läge. Enligt utrikesministern skall det inte heller påverka de åtaganden vi gjort till förmån för latinamerikanska flyktingar.

Jag vill påstå att vi gör de här 250 enskilda människorna en stor otjänst genom att ta hit dem till Sverige. Här finns mig veterligt tidigare inga landsmän till dessa 250 flyktingar. De kommer vidare att utsättas för en enorm kulturchock. Många är buddhister och får det svårt att utöva sin religion.

I jämförelse med situationen i nästan hela Latinamerika framstår båtflyktingarnas situation – trots allt – i en något bättre dager. Om de stannat kvar i Vietnam, hade de inte riskerat mord, tortyr och politisk förföljelse. Tusentals människor i Latinamerika däremot befinner sig i en direkt livshotande situation. Visst, Hans Blix, påverkar de 250 båtflyktingarna situationen för de

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

livshotade latinamerikanerna – kanhända inte den nuvarande kvoten men möjligheten att öka densamma.

Det är märkligt att den folkpartistiska regeringen inte lyssnat på en av de mest kunniga i flyktingfrågor i det här landet, nämligen invandrarverkets chef. Han har dels varnat för att ta emot båtflyktingarna, dels påvisat det stora antal livshotade latinamerikaner som vi omedelbart borde ge en fristad i Sverige. Vi besitter i vårt land en stor kunskap när det gäller att ta om hand latinamerikanska flyktingar, och det finns dessutom redan nu ett stort antal sådana i Sverige, som kan hjälpa till att ta hand om nya flyktingar från detta område.

Nu har den svenska regeringen tyvärr fattat ett beslut om att ta emot 250 flyktingar från Sydostasien. Jag vill då fråga: Hur kan Sverige försäkra sig om att vi inte får hit krigsförbrytarna och överlöparna?

Till sist, herr talman, vill jag föra in en ny fråga, som jag hoppas att utrikesministern vill svara på. Jag är medveten om att jag ställer frågan först nu och att den inte fanns med i min interpellation, men jag vill ändå framföra den. Med anledning av att Vietnam än en gång blivit angripet, denna gång av Kina, vilket innebär en ytterligare svår belastning för det vietnamesiska folkets försörjningsläge, vill jag fråga om den svenska regeringen är beredd att ytterligare öka biståndsinsatserna till Vietnam.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Bertil Måbrink har här lämnat en bra redogörelse för orsakerna till den uppkomna situationen med båtflyktingarna. Jag skulle dock – med utgångspunkt i mitt besök i Vietnam i oktober 1978 – vilja göra några kompletteringar.

Förutom att USA förödde jord, människor och kultur i Vietnam under många år genom historiens värsta angreppskrig, finns det också andra orsaker till båtflyktingströmmen, orsaker som inte är beroende av Vietnam. Här vill jag ge den kinesiska utrikespolitiken en stor del i skulden.

Vid den tiden då jag var i Vietnam hade Hoafolkets flykt till Kina avslutats och båtflyktingströmmen just påbörjats. Orsaken till att detta Hoafolk flyr är en kinesisk hot- och förtalskampanj. Jag vill inte påstå att alla flyktingar är kineser, men en stor del är det, bl. a. de 250 som skall väljas ut för att "få" komma till Sverige.

Hoafolket bor i Vietnam, vars befolkning innehåller många minoritetsgrupper. Den största av dessa är Hoafolket. De har kinesiskt ursprung men är nu till övervägande delen vietnamesiska medborgare. De arbetar och lever i Vietnam och har så gjort i flera generationer.

Många av Hoa har önskan om att få resa till Kina och hälsa på släktingar, men detta har omöjliggjorts av den kinesiska ledningen. Däremot har Kinas ledning bedrivit en kampanj för att få dessa människor att flytta "hem" till Kina. Kampanjens syfte har inte varit att få hem hela den till över 1 miljon personer uppgående gruppen av Hoa utan endast varit ett verktyg i den kinesiska taktiken att skapa oro i Vietnam.

Ungefär 160 000 Hoa har lämnat Vietnam och begett sig till Kina. En del av

dessas hade utlovats att de skulle få fara vidare till kapitalistiska länder. Den gruppen utgjordes i huvudsak av handelsmän, som inte ansåg sig kunna göra de affärer som de önskade efter Vietnams befrielse från USA.

Kampanjen förlöpte på flera sätt. Den kanske effektivaste metoden var den s. k. viskningskampanjen. Den gick så till att agenter från Kina spred falska eller illasinnade rykten till Hoafolket genom viskningar utanför dörrar och fönsterluckor. Nu skall vi komma ihåg att en dörr eller en fönsterlucka i Vietnam inte på något vis stänger ute ljud. Den är ofta bara någon sorts avskärmning.

I den här viskningskampanjen användes grova hotelser. Ett av de hot som agenterna använde var att Hoamänniskor kommer att kastas i koncentrationsläger och att deras ägodelar kommer att tas ifrån dem.

Men det kanske allvarligaste – och i dag framstående som det mest frapperande – hotet var att Kina och Sovjet kommer att föra krig om Vietnam och då är det bäst att vara "hemma". Detta "hot" var känt även i diplomatiska kretsar, så det var inte bara vad vietnameser och de representanter för Hoafolket som jag talade med sade.

Ytterligare argument i den här kampanjen för att skapa oro var bl. a. att Hoafolket är förrädare enligt de kinesiska agenterna. Det skulle innebära att när kinesiska soldater angrep Vietnam, skulle de också mörda detta Hoafolk bara för att de ansåg att Hoa var förrädare mot Kina. Omvänt sade man att i ett krig kommer vietnamesiska soldater att döda Hoafolket, därför att de betraktar dem som kineser och därför som förrädare.

När den stora strömmen av Hoafolk från Vietnam pågick ville Vietnam också ha förhandlingar om dessa människors vidare öden. Förhandlingar kom till stånd men avbröts – ajournerades – av kineserna den 26 september 1978. Då hade deras kampanj nått det avsedda resultatet, så då fanns det inte längre något behov av att över huvud taget ta emot fler Hoamänniskor, och därför stoppades dessa av kineserna vid gränsövergångarna.

När jag hade samtal med representanter för Hoafolket bedyrade dessa att det från Vietnams sida inte fanns några hot eller någon diskriminering riktad mot Hoa. De levde i stället på samma sätt som övriga människor i Vietnam, och de flesta av dem i södern. Före befrielsen 1975 var livet svårt för Hoa. Deras barn hade exempelvis inte möjlighet att gå i skolan, bl. a. på grund av höga avgifter. Nu är alla deras barn i skolan utan att det kostar något. Det är först nu som de människorna har fått ett människovärde, och de har därför naturligtvis ingen anledning att ge sig av. Men det var hotelskampanjen som fick en del människor att bli tvehågsna och ge sig av.

Hanoi:s förre borgmästare påstod också vid samtal som jag hade med honom att den här kampanjen hade bedrivits av s. k. Kuomintangagenter i söder som deltog i kampanjen mot Hoa. Kuomintang var det parti som leddes av Chiang Kai-shek och stod som motståndare till den kinesiska revolutionen 1948 och som fördrevs till nuvarande Taiwan. Det visar sig att den kinesiska ledningen inte ens drar sig för att gå i komplotter med dessa reaktionära gamla fiender för att uppnå sina expansionistiska syften.

Båtflyktingströmmen och Hoafolkets flykt är alltså ett led i den kinesiska invasionstaktiken.

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

Den invasion som Kina nu gör i Vietnam påstår kineserna skall ge vietnameserna en läxa. Kina har inte någon som helst internationell eller annan rätt att sätta sig till doms över ett annat land och dess folk. Det kinesiska angreppet på Vietnam är ett resultat av den maoistiska teorin om de tre världarna, alltså en fråga om att Kina vill ta världsherraväldet. Angreppskriget mot Vietnam är alltså ingen isolerad företeelse, utan ett allvarligt hot mot världsfreden. Det är med detta Kina som USA har ingått avtal om att öppna diplomatiska förbindelser.

Det är också i den här situationen som svenska kommittén för Vietnam, Laos och Kampuchea gått ut med en fredsappell och som de "fyra demokratiska riksdagspartierna" – vänsterpartiet kommunisterna, socialdemokraterna, centern och folkpartiet – ansluter sig till. Moderaterna har av naturliga skäl ställt sig utanför. De vill i stället förse Kina med Viggen.

Appellen utmynnar i följande sats:

"Vi kräver nu att Kina omedelbart drar tillbaka sina trupper från Vietnam. Folken i Vietnam, Laos och Kambodja behöver bygga upp sina länder efter ett 30 års förödande krig. De måste äntligen få fred."

Herr talman! Jag vill ansluta mig till Bertil Måbrinks fråga: Ämnar regeringen öka biståndet till Vietnam med anledning av det ännu mer ökade behovet i dag?

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Får jag svara först på den fråga som ställdes sist, huruvida regeringen avser att öka biståndet till Vietnam.

Regeringen har lagt fram en proposition som föreslår att 400 milj. kr. skall utgå i bistånd till Vietnam under nästa budgetår. Vietnam är det största enskilda mottagarlandet för svenskt bilateralt bistånd. Vi menar att Vietnam har haft en mycket svår försörjningssituation, och vi har under det gångna året försökt bidra till att underlätta det läge som rått framför allt i Sydvietnam på grund av naturkatastroferna. Vi tror att det anslag vi föreslagit, 400 milj. kr., behövs för att fortsätta de projekt vi har i gång, t. ex. det stora Bai Bang-projektet vars uppbyggnad fortsätter också nu när kriget rasar mot Kina. Vi behöver också resurser för att fullborda de två stora sjukhus som byggs, det ena i Uong Bi och det andra, ett barnsjukhus, i Hanoi. Därutöver behöver vi medel till en igångkörningsperiod för Bai Bang och för hjälp med livsmedel.

Det har från en del håll väckts förslag om att vi skulle dra in eller minska biståndet till Vietnam. Vi är principiellt negativt inställda till att använda vårt bistånd som ett utrikespolitiskt påtryckningsmedel. Det är fattiga människor vi vill nå, inte regeringarna. Regeringarna måste användas som vår kanal till de fattiga människorna, för det är dem vi vill nå. Även om vi uttalat kritik mot Vietnam för dess intervention i Kambodja på samma sätt som vi uttalat kritik mot Kina för dess angrepp på Vietnam, vill vi inte att det bistånd som skall utgå till fattiga människor i Vietnam skall drabbas av den anledningen. Vi har inte skäl att öka biståndet till Vietnam. Vi har föreslagit en siffra i propositionen som var väl kalkylerad, och den står vi för.

Låt mig sedan gå över till det som var Bertil Måbrinks egentliga fråga, vilken även Tommy Franzén tog upp.

Bertil Måbrink talade om orsakerna till flyktingströmmen från Vietnam, om de tiotusentals människor – främst av kinesisk härkomst – som ger sig iväg, ibland i små farkoster med risk för det egna livet, och som till slut hamnar i länder i Sydostasien – Malaysia, Hongkong osv. Bertil Måbrink ville lägga hela skulden på USA:s krigföring i Vietnam. Jag tror det ändå är klokt att se på de olika skäl som finns, och jag tyckte inte heller att Bertil Måbrink förnekade att det fanns andra orsaker.

Den amerikanska krigsföringen i Vietnam var brutal, det håller jag gärna med Bertil Måbrink om. Jag har i årtal själv sysslat med att försöka få fram nya internationella regler för att hindra de metoder som var så förödande i Vietnam. Vad särskilt beträffar frågan om det som kallas ekologisk krigföring kan jag berätta att det lyckades oss vid Genèvekonferensen under krigets dagar att nå enighet om en ny bestämmelse som förbjuder stater att föra krig på sådant sätt att långvariga, omfattande och svåra miljöskador inträffar. Detta är alltså en regel vid sidan av den särskilda konvention som träffades vid nedrustningskonferensen om miljökrigföring. Jag tror det på många håll finns insikt om att man måste ålägga sig restriktioner vid krig för att inte så omfattande skador skall inträffa som skett i Vietnam. Från svensk sida har vi alltså varit mycket aktiva för att åstadkomma denna nya regel som vi naturligtvis också hoppas kommer att tillämpas.

Kriget är en väsentlig orsak till det svåra läget i Sydvietnam, det är riktigt. Men Bertil Måbrink talar om att USA, enligt Parisavtalet, skulle betala krigsskadestånd och att det inte finns några tolkningssvårigheter i avtalet. Jag har inte heller svårt att läsa de bestämmelser som står i Parisavtalet. Det är inte där svårigheten ligger utan, som jag säger i mitt interpellationssvar, svårigheten beror på att det finns en konflikt mellan USA och Vietnam om tillämpningen av Parisavtalet. Amerikanarna hävdar att Parisavtalet inte längre är giltigt därför att Vietnam skall ha brutit mot det, bl. a. genom anfallet på Saigon i slutet av kriget. Påstående står alltså mot påstående: Skyldigheten för USA att uppfylla sin del av avtalet, vilket vietnameserna inte anser att de gjort, och amerikanarnas åsikter att vietnameserna inte har uppfyllt sin del av avtalet. Det är det jag menar med att parterna måste klara ut sin egen tolkning av vad man har skyldighet att utföra enligt avtalet.

När vi nu har talat om kriget som en av orsakerna till den svåra försörjningssituationen i Vietnam och till flyktingströmmen måste vi också peka på de stora naturkatastrofer som drabbat Sydvietnam under senare år och som har lett till att försörjningsläget blivit så svårt.

Kanske Bertil Måbrink också såg Staffan Hildebrands intervju med prins Sihanouk i TV i går, där han sade att det huvudsakligen är magen som det är fråga om – de har svårt att klara sig, att livnära sig.

Naturkatastroferna har spelat en stor roll. Men till det kommer säkerligen också den sociala och politiska omvandling som skett i Sydvietnam. Försörjningssituationen har varit svår under många år. De ekologiska resultaten har också funnits under många år. Men det var först i våras, 1978,

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

som flyktingströmmen kom i gång på verkligt allvar. Den sammanföll med de nationaliseringar av affärsverksamhet som gjordes från vietnamesisk sida, då mängder av små affärsidkare inte längre kunde se sin utkomst i den verksamheten. Detta måste också ses som en av anledningarna till den stora flyktingströmmen.

Bertil Måbrink säger att det främst är USA som borde ta emot flyktingarna. Vi kan konstatera att statistiken visar att USA har uttalat beredskap att ta emot det största antalet flyktingar, ca 50 000. Frankrike tar f. n. emot omkring 1 000 flyktingar i månaden. Canada har tagit emot ungefär 5 000. Norge tar emot långt fler än vi. Vi har uttalat beredskap att ta emot ca 250. Jag kan försäkra Bertil Måbrink att detta åtagande från regeringens sida på intet sätt kommer att medföra svårigheter för vårt mottagande av latinamerikanska flyktingar. Det har i pressen förekommit uppgifter, som är totalt felaktiga, om att Sverige skulle vara det enda land som tar emot latinamerikanska flyktingar. Det förhåller sig inte alls på det sättet. Övriga europeiska stater, Canada, USA och Mexico har tagit emot tiotusentals latinamerikanska flyktingar. Sverige har tagit emot ungefär 8 000. Vid våra kontakter med FN:s flyktingkommissarie har det klart framgått att det inte är speciellt svårt att placera latinamerikanska flyktingar i Västeuropa. Det är inte heller svårt att göra det i Sverige. Vi kommer att fortsätta att ta emot sådana flyktingar.

Bertil Måbrink sade att den folkpartistiska regeringen borde ha lyssnat på invandrarverkets chef, som uttalat skepsis mot att vi skulle ta emot båtflyktingar. Jag kan försäkra att vi alltid lyssnar på Kjell Öberg, men därmed är inte sagt att vi alltid är ense med honom. Man kunde, av vad Kjell Öberg sade, få intrycket att Sverige borde specialisera sig på någon särskild sort av flyktingar, någon grupp flyktingar som det var lätt för oss att ta emot många av. Litet av samma betraktelsesätt fanns i Bertil Måbrinks uttalande. Jag håller inte med om detta. Vi kan inte specialisera oss på att ta emot någon särskild sorts människor. Vi måste i vår flyktingpolitik utgå ifrån att hjälpa där nöden är som störst. Jag tror inte att någon kan ha undgått kunskapen och insikten om att nöden bland båtflyktingarna och flyktingarna i Indokina är oerhört stor.

Jag kan också på det bestämdaste dementera att vi skulle ha utsatts för påtryckningar från andra stater att ta emot flyktingar från Indokina. Den enda påtryckning som den svenska regeringen har känt har varit anblicken av människor i nöd. Den anblicken har vi delat med det övriga svenska folket. Det är den som har förmått oss att uttala beredvillighet att också ta emot en del flyktingar från den regionen.

Bertil Måbrink säger att vi gör dessa flyktingar en otjänst genom att ta emot dem i Sverige. Kulturchocken skulle bli svår, när de kommer hit. Jag tror att den oron är helt oberättigad. Det gäller flyktingar som sitter i bräckliga farkoster eller är packade som sardiner i stora fartyg under brännande sol och med dåliga hygieniska förhållanden. Skulle deras val mellan att vara kvar i den situationen och att utsättas för en kulturchock i Sverige vara svårt? Jag tror inte det, och jag tror inte att Bertil Måbrink på allvar kan mena det. Faktum är också att alla länder som har tagit emot flyktingar från den här

regionen – det har mest varit fråga om folk av kinesisk härkomst – funnit att deras anpassning har gått utomordentligt lätt.

Inte heller befärar vi att få hit några överlöpare. Här sker en noggrann uttagning genom svenska myndigheter och i samarbete med flyktingkommissarien. Jag tror inte att vi skall få några krigsförbrytare bland dem som vi av humanitära skäl tar emot i Sverige.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag gratulerar Hans Blix, som kan garantera att det bland de 250 båtflyktingarna inte kommer med några överlöpare.

Utrikesministern talade vid flera tillfällen om Sydvietnam – jag vet inte om han sade fel. Södra delen av Vietnam menar väl utrikesministern?

Utrikesministern sade vidare att tolkningen av en fråga för förhandlingar mellan USA och Vietnam skulle haka upp sig på norra Vietnams angrepp på Saigon. Det är ju det amerikanska uttrycket som utrikesministern här använder! Har norra Vietnam angripit Saigon? Det var befrielseerörelsen, FNL, i dåvarande Sydvietnam som befriade också den södra delen av Vietnam, möjligtvis med hjälp av dåvarande Nordvietnam.

Det är en sak att amerikanarna ser detta på det sätt som utrikesministern angav. Men jag frågar: Hur ser svenska regeringen på det? Den frågan har jag inte fått något svar på. Är det enligt den svenska regeringen och utrikesministern klart att USA har påtagit sig ett krigsskadestånd och att detta också skall betalas? Den frågan önskar jag ett mera konkret svar på.

Det är intressant att konstatera att Hans Blix medger – och där är vi tydligen överens – att de s. k. båtflyktingarna inte utsatts för tortyr, politiska mord, förföljelse, osv. Det är inte det det handlar om, utan det handlar enligt Sihanouk om *magen*. Det har jag också sagt i mitt första inlägg: Vietnam befinner sig i en svår försörjningssituation. Båtfolket kommer från medelklassen, som tidigare levde mycket bra och som bl. a. bedrev handel med amerikanska varor. Detta omöjliggjordes efter befrielsen. Men bland dem finns också krigsförbrytare och överlöpare – det kan man inte komma ifrån.

Om de hade stannat kvar i Vietnam hade deras situation trots allt varit bättre än den nu är på båtarna. Med tanke på den situation som tusentals latinamerikaner befinner sig i borde Sveriges humanitära insatser även fortsättningsvis inriktas på dem. Vi hade då kunnat öka kvoten för dem.

Hans Blix vet mycket väl att den kvot vi har för latinamerikaner inte är tillräcklig. Jag vet att Hans Blix besitter kunskaper om att det är tusen och åter tusen andra som vi borde göra en insats för – låt vara att vi inte kan göra det för alla. Det är människor som befinner sig i en livshotande situation, som befinner sig på flykt undan fascisternas militär, polis och hemliga polis. Hade det då inte varit vettigare att öka insatserna för Latinamerika än att nu klampa in med en ny grupp? Om det är *magen* det handlar om – vilket jag vill understryka; de problemen finns, för man lever knappt i Vietnam – hade det då inte varit bättre att öka katastrofbiståndet till Vietnam?

Jag vet att Sverige är ett av de länder som gjort de största insatserna när det

gäller Vietnam. Det vill jag skriva under på – det är så. Men hade det inte trots allt varit bättre om vi hade gjort ytterligare en insats på det humanitära området, alltså en direkt insats till Vietnam för att lindra det dåliga försörjningsläget? På så vis hade kanske flyktingfrågan inte varit aktuell.

Jag hävdar fortfarande att det är USA som bär hela skulden till situationen med flyktingarna, till situationen i Vietnam. Därmed är det också nödvändigt att kräva – och det är den uppgiften som också den svenska regeringen har – att i alla möjliga sammanhang initiativ tas för att påminna USA om detta.

När det gäller FN vill jag fråga: Tänker regeringen så fort det är möjligt ta upp frågan i FN för att förmå FN och så många av FN-staterna som möjligt att också delta i denna press mot USA?

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag tycker det är bra att utrikesministern i alla fall har deklarerat att regeringen inte har för avsikt att falla till föga för de moderata hetsningarna och därigenom använda biståndet som någon påtryckning mot Vietnam.

Men det var en annan sak som jag fäste mig vid i utrikesministerns senaste anförande, och det var när han tog upp frågan om "anfallet mot Saigon". Ja, det här "anfallet mot Saigon" var inget annat än att det vietnamesiska folket drev ut USA-imperialisterna, inkräktarna, ur sitt land och störtade dess marionettregim, Thieuregimen. Det var en regim som var mer än avskydd och hatad av det vietnamesiska folket.

Det vietnamesiska folket, herr utrikesminister, har inte accepterat kolonialisternas och imperialisternas uppdelning av Vietnam. Man har hela tiden sett sig som ett och samma folk tillhörande ett och samma land. Jag tror att det finns skäl att i det sammanhanget också ta upp vad Le Xuan Dong, som är ledamot av den vietnamesiska fredskommitténs arbetsutskott, sade till mig när jag besökte honom i oktober 1978. Han berättade då att de kinesiska strävandena beträffande Vietnam hade varit på tapeten även före 1978. Han sade att ända sedan mitten av 1960-talet har dessa strävanden varit påtagliga.

År 1965 skulle Deng Xiaoping, i sin förra karriär i den kinesiska ledningen, ha uppmanat vietnameserna att inte ta hjälp från Sovjet utan bara förlita sig på Kina. Fr. o. m. 1966–1967 kan också konstateras att det varit väldigt svårt att få vapen transporterade genom Kina, vapen från Sovjet som skulle hjälpa det vietnamesiska folket att kasta ut inkräktarna.

Jag tror att det finns skäl att citera Khac Vien, berömd vietnamesisk kulturpersonlighet och f. d. ansvarig för utgivningen av tidskriften Vietnam Courier och i övrigt väl involverad i den vietnamesiska ledningen. Han nämnde bl. a. följande vid sitt Stockholmsbesök:

"Efter det att Nixon kom till makten i Washington och efter det att man hade bytt ut den politiska ledningen i Kina genom den s. k. kulturrevolutionen så kunde man se ett samband mellan de två regeringarnas politik i syfte att förhindra att Sydvietnam befriades. USA har intresse av att driva Kina till kontrarevolutionärt agerande för att själva slippa göra det. Vare sig det gäller

Vietnam, Kuba eller befrielseerörelserna söker amerikanerna driva kineserna framför sig som en spjutspets.”

Naturligtvis är det under sådana här förhållanden självklart att det uppstår ytterligare svårigheter för de vietnamesiska människorna och i hög grad för de kineser som bor i Vietnam och att de därav så att säga känner sig tvingade att lämna landet.

Khac Vien sade vidare:

”Den kinesiska regeringen motsatte sig under mer än ett tiotal år Sydvietnams befrielse ——. Ungefär samtidigt som Kissinger kom till Peking 1971, sa Mao Tse Tung till vår premiärminister Pham Van Dong: Om ni har en kvast som är för kort ska ni inte försöka sopa rent alltför långt bort. Vår kvast var inte tillräckligt lång för att sopa rent i Taiwan. Pham Van Dongs svar blev: Vår kvast är lång nog!

Efter det att Nixon i februari 1972 besökt Peking, började USA:s B 52-or bomba norra Vietnam. Under hela året pågick bombningarna och samtidigt ökade påtryckningarna från Kina att inte befria södern. Som ni vet gav vi inte efter för påtryckningarna. Den 20:e april 1975 — dvs. tio dagar före befrielsen — kom kinesiska ledare till Hanoi för att tala om för oss att vi inte skulle befria Saigon.”

Ja, här fanns redan då ett klart samband mellan Kina och USA, och jag vill sluta med att tala om vad Saigonarméns vice befälhavare sade till mig i oktober 1978. Han berättade att den 21 april, alltså en dag efter det att de kinesiska ledarna hade kommit till Hanoi och nio dagar före befrielsen, underhandlade Thieu med Kina om hjälp för att stödja Saigonjuntan. Detta, herr utrikesminister, är nog så flagranta exempel på den redan då expansionistiska kinesiska politiken i Sydostasien.

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Bertil Måbrink och Tommy Franzén från vpk har naturligtvis lätt för att försöka att pressa in ett komplicerat skeende i sitt eget ideologiska mönster. Det passar dem bäst, och det är kanske nödvändigt för dem att se en enda orsak till allt ont som sker: de pekar på USA. De pekar också på amerikanskt erkännande av Kina som orsak till det kinesiska angreppet på Vietnam.

Jag vill dock erinra om att andra länder, inkl. Sovjetunionen och Sverige, har erkänt Peking mycket långt tillbaka, och att blott det amerikanska erkännandet inte kan vara någon tillfredsställande förklaring till den angreppshandling som vi från svensk sida kritiserar. Inte heller är Vietnamkriget en uttömmande förklaring till den situation som råder i södra Vietnam — eller Sydvietnam. Vi talar ju, Bertil Måbrink, även om Sydsverige, och jag tror att Bertil Måbrink förstår vad jag menar då och att jag inte behöver säga södra Sverige.

Verkligheten är alltså betydligt mer komplicerad. Kriget har förvisso sin del, men vi kan inte lägga hela skulden för båtflyktningarnas utfart på kriget. Vi måste också peka på det försörjningsläge som uppstått genom naturkatastrofer och genom de sociala och politiska omvandlingar som skett.

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

Låt mig komma med en ytterligare kommentar till Parisavtalet. Bertil Måbrink pekar på artiklar i avtalet som talar om skyldighet för USA att hjälpa till ekonomiskt att läka krigets sår. Det är alldeles riktigt att sådana artiklar finns, men om jag minns rätt finns det inte preciserat några siffror i avtalet, utan de finns i unilaterala, ensidiga, brev från amerikansk sida.

Men det finns också andra förpliktelser i detta avtal som ålades Vietnam. Och från amerikansk sida har man hävdad att Vietnam – då Nordvietnam – bröt emot dessa åtaganden och att amerikanerna därför å sin sida inte var skyldiga att uppfylla de åtaganden som åvilar USA.

Jag pekade här på angreppet på Saigon. Bertil Måbrink försökte göra gällande att det var uteslutande FNL-styrkor som befriade Saigon, men så var inte fallet. Det var också nordvietnamesiska divisioner som deltog i Sydvietnam. Jag ser nu att vi är ense härvidlag, men detta ansågs från amerikansk sida vara ett brott mot avtalet.

Jag har inte tagit ställning till en tolkning av avtalet. Jag har bara sagt att det får åvila parterna USA och Vietnam att diskutera om giltigheten av olika delar av avtalet.

Låt mig slutligen försäkra Bertil Måbrink att de 250 båtflyktingar som vi av, tycker jag, självklart humanitära skäl bör ta emot i Sverige inte kommer att påverka våra möjligheter att ta emot latinamerikanska flyktingar. Vi kommer under den närmaste tiden att följa utvecklingen i Latinamerika och vara beredda att ta emot alla som kan komma hit och som befinner sig i livsfara.

Till sist beträffande risken för att vi skulle få hit vad Bertil Måbrink kallar överlöpare: Vi kan naturligtvis aldrig någonsin vid något mottagande av flyktingar – från vilket område det än gäller – vara hundra procentigt säkra på att inte få hit några provokatörer e. d. Men jag kan försäkra att den granskning som sker genom uttagningsgrupperna kommer att vara lika noggrann och effektiv vad gäller flyktingar från Sydostasien som när det gäller flyktingar från något annat område.

Vi kan ju inte avstå från att hjälpa människor i ohygglig nöd och inte låta dem komma hit bara därför att det kan finnas en risk för att det bland dem kan smyga sig in personer som inte gjort sig förtjänta av en sådan behandling. Vi kommer alltså att vara lika försiktiga när det gäller Sydostasien som när det gäller andra områden.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är en väldig skillnad uttrycksmässigt att säga Sydsverige eller Sydvietnam. Sydvietnam förknippades ju med den fruktansvärda brutaliteten. Thieuregimens område hette faktiskt Sydvietnam. Det var detta jag reagerade mot, men låt oss inte tvista om det.

Utrikesministern säger att vi inte kan säga nej till människor som befinner sig i en ohygglig nöd. Vi är överens om det. Men i Latinamerika – jag återkommer till detta – är det ju inte bara en ohygglig nöd för tusen och åter tusen människor, utan där är det också en brutal politisk förföljelse av tusen och åter tusen människor. Det är den jämförelsen jag gör med båtflykting-

arna. Detta hade inte hänt dem om de varit kvar i Vietnam.

Jag noterar nu att utrikesministern säger att vi skall hjälpa alla från Latinamerika som vi kan hjälpa. Men i dag har vi faktiskt en kvot som vi inte går utöver. Då tolkar jag uttalandet på det sättet att vi i fortsättningen skall försöka göra ännu mer för de tusentals latinamerikanerna.

Det finns ett uttalande i utrikesministerns svar, som jag glömde att ta upp i mitt första inlägg. Utrikesministern säger i svaret att Sverige på olika sätt söker underlätta för de latinamerikanska flyktingarna att bosätta sig i andra stater i Latinamerika där de inte förföljs. Jag kanske är litet okunnig, men jag frågar: Vad är det för länder i Latinamerika förutom Cuba och Jamaica? Är det dessa båda länder utrikesministern syftar på? Jag kan inte finna att det förekommer någon mänsklighet i de övriga latinamerikanska staterna. Överallt i Latinamerika bedriver regimerna förföljelse.

Sedan skulle jag vilja ställa ytterligare en fråga till utrikesministern, även om det kanske leder till att vi får en ny debatt. Utrikesministern säger att Vietnam har invaderat Kampuchea och att Sverige har protesterat mot det. Jag vill fråga utrikesministern vad han bygger det bestämda påståendet på.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Innan jag tar upp vad utrikesministern nu senast sade vill jag återknyta något till den ursprungliga frågan, nämligen frågan om båtflyktingarna.

Som jag nämnde i ett tidigare anförande hade båtflykten påbörjats redan när jag var i Vietnam i oktober 1978. Bland dessa båtflyktingar fanns Hoakineser. När jag var i Vietnam fick jag klart för mig att det inte var billigt att få en plats på dessa fiskebåtar av olika slag. Det kostade mellan 1 000 och 2 000 US-dollar att få följa med båtarna. Dollarn är nu inte den gångbara valutan i Vietnam, utan den måste köpas på en svart marknad. En arbetarlön eller tjänstemannalön i Vietnam uppgår till 56 dong i månaden. För denna månadslön får man på den svarta marknaden möjligen 2 dollar. Det står då ganska klart vad det är för människor som är båtflyktingar. Det är människor som på ett eller annat sätt sugit ut andra vietnameser eller begått brott, t. ex. tjuveri. Eller också har de deltagit i den relativt omfattande narkotikahandel som fanns vid tidpunkten för befrielsen år 1975 och som man naturligtvis inte lyckades få bukt med på en gång. Det är ifrån sådana affärer som dessa människor fått de dollar, det guld eller de juveler som de betalar sina båtplatser med.

Jag övergår sedan till vad utrikesministern sade om det diplomatiska erkännandet. Naturligtvis är det inte de diplomatiska förbindelserna mellan USA och Kina i sig som är orsaken till vår kritik. Men med Deng Xiaopings resa i USA har det skapats avtal för en teknologisk utveckling i Kina. Sådan hjälp har Kina fått också från Japan. Detta blir oroväckande om man tänker på vad den kinesiska utrikespolitikens teser om de tre världarna innebär. Det stämmer bra överens med Kinas handlande i Indokina i dag. Le Xuan Dong har gjort en kortfattad tolkning av innebörden i Kinas utrikespolitiska doktriner.

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

Den första tesen: *Trogna supermakter*. Här kan Kinas närmande till USA och dess imperialistiska ledning stå som ett exempel. Kineserna hoppas alltså på en konflikt mellan USA och Sovjet och att därigenom ett tredje världskrig skulle försvaga dessa stater, medan Kina skulle kunna hålla sig utanför och därefter växa upp som den enda stormakten.

Den andra tesen: *Utvecklandet av förbindelserna med de kapitalistiska länderna*. Där är Japan, europeiska länder med kapitalistiska system och USA intressenter. Här skall Kina skapa allianser för en teknologisk utveckling. Exempel på detta är försöken att åstadkomma avtal i fråga om Viggen, avtal med Japan eller de olika avtalen med amerikanska företag.

Den tredje tesen: *Kina placerar sig självt i tredje världen och vill vara dess ledare*. Det visar sig genom de olika åtgärder man försökt vidta för att skaffa bundsförvanter, exempelvis på det sätt man stödde Pol Pot-regimen i Kampuchea.

Utifrån dessa hegemonisträvanden arbetar den kinesiska ledningen, och här är ett starkt Vietnam ett hinder för Kinas utrikespolitik. Allra helst gäller detta om ett indokinesiskt nära samarbete kommer till stånd mellan Laos, Kampuchea och Vietnam.

När jag var i Vietnam hade jag också överläggningar med representanter för diplomatiska kåren. Dessa gjorde tre bedömningar av varför det finns underlag för en konflikt mellan Kina och Vietnam och Kampuchea som Kinas bundsförvant.

1. Vietnams återuppbyggnad, återförening av landet, den socialistiska statens konsolidering.
2. Vietnams orientering åt Sovjet och Vietnams teknologiska utveckling.
3. Vidareutvecklingen av förbindelserna mellan folken i Vietnam, Laos och Kampuchea.

Allt detta står i motsats till den kinesiska utrikespolitiken och dess expansionistiska strävanden. Jag tror att man från svensk sida och från världsoptionens sida måste ha klart för sig att det båtflyktingsproblem vi nu har är ett led i Kinas taktik att oroa i Vietnam. Det är *ett* led i Kinas angrepp mot Vietnam.

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Bara några ytterligare kommentarer. Av Bertil Måbrinks och Tommy Franzéns anföranden skulle man kunna få intrycket att det bara är småtjuvar och överlöpare som nu flyr från Vietnam. Jag vill då påpeka att ungefär 175 000 vietnameser flydde från Vietnam strax efter kriget. Man får väl utgå ifrån att de som i vietnamesiska ögon då var mest belastade försvann och räddades av de amerikanska bundsförvanterna.

Man kan väl också utgå ifrån att efter befrielsen av södra Vietnam många personer togs om hand för omskolning eller för bestraffning för den verksamhet som de hade bedrivit under Thieuregimens tid.

De siffror vi nu har att röra oss med för båtflyktningarnas del är uppmot 100 000. Ytterligare 160 000 har flytt till Kina. Jag tycker att det ligger något

ganska obehagligt i insinuationen att den övervägande delen av dessa 260 000 skulle vara överlöpare och småtjuvar. Man har svårt att undgå misstanken att våra vänners från vpk hjärtan bara klappar för flyktingar undan högerregimer och att de till varje pris vill diskreditera folk som flyr undan andra regimer.

Jag anser att vi endast kan utgå från ett humanitärt betraktelsesätt, som ser med samma ögon på folk på flykt undan den ena eller den andra regimen, undan det ena eller det andra slaget av nöd; det är deras nöd som skall vara avgörande för vår flyktingpolitik och för vår humanitära insats.

Sedan ställdes en fråga om huruvida vi påverkar andra latinamerikanska stater att ta emot flyktingar. Jag tror inte att jag uttryckte det riktigt så. Vad jag menade var att vi ger bidrag för omhändertagande av flyktingar i Latinamerika, och det gäller framför allt omhändertagande i Costa Rica. Jag vet inte om det finns något annat exempel på detta. Det är emellertid ganska stora summor och dem kan vi lätt redovisa.

Tommy Franzén frågade mig vilka bevis vi hade för den vietnamesiska invasionen i Kampuchea. Ja, jag är inte ens säker på att man från vietnamesiskt håll bestrider att man har trupper inne i Kampuchea. I varje fall är det inte någon hemlighet någonstans i världen att ett mycket stort antal vietnamesiska divisioner befinner sig i Kampuchea.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag skall inte förlänga den här debatten och detta skall bli mitt sista inlägg. Jag vill bara protestera en aning emot utrikesministerns tjuvnyp. Jag har inte påstått att det är småtjuvar och överlöpare som lämnar Vietnam. Hans Blix måste faktiskt ha lyssnat mycket dåligt på vad jag sade i mitt inledningsanförande.

Jag har inte sagt att alla är överlöpare, men jag har sagt att en stor del av dem är det. Om vi skall lita på pressen har det faktiskt funnits uppgifter om att regeringen har sagt att vi noggrant skall försöka se till att vi inte får hit överlöpare. Då är vi väl överens om att det också finns överlöpare. Jag säger då att det finns en stor del av dem.

Alla är naturligtvis inte överlöpare. Det finns naturligtvis bland båtflyktingarna många som inte orkar med de svåra förhållandena i Vietnam. Jag tror också att den kinesiska befolkningen har det besvärligt. Det är vad jag har sagt, och därmed har jag inte något mer att säga i denna debatt.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag vill börja med att göra ett tillrättaläggande. Det var inte jag som frågade utrikesministern beträffande "invasionen" i Kampuchea. Det var Bertil Måbrink.

Jag vill först ta upp detta med att vi enligt Hans Blix skulle ha sagt att det bara är överlöpare och småtjuvar som lämnar Vietnam. Nej, det har vi inte sagt. Då har faktiskt utrikesministern lyssnat dåligt, eller kanske utrikesministern inte har velat lyssna riktigt till vad vi har sagt.

Som exempel tog jag upp att det kostade 1 000 à 2 000 dollar att vara med

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Om det s. k. båt-
folket*

ombord på flyktingbåtarna. Jag talade också om hur man i dag skulle kunna få fram denna summa i Vietnam. Jag är inte så säker på att det skulle räcka till med att vara småtjuv för att få fram dessa pengar, åtminstone inte enligt de erfarenheter jag har fått från Ho Chi Minhs stad, f. d. Saigon.

Vi har sagt att det måste vara människor som har stor förmögenhet som skall kunna bereda sig plats på dessa båtar. En vietnames, om han inte äter eller har några omkostnader på en hel månad, skulle på vanlig lön kunna växla till sig ungefär 2 dollar. Men det fordras mellan 500 och 1 000 gånger så mycket för en båtplats.

Med anledning av Hans Blix senaste inlägg skulle jag vilja göra några kommentarer beträffande utvandringen från Vietnam. Jag hade också överläggningar med den vietnamesiska ledningen som sade: Vi vill upprätta förbindelser som gör det möjligt för människor att utvandra från Vietnam. Helt naturligt. Man sade: Vi är inte intresserade av att ha kvar människor som står som absoluta motståndare till vår socialistiska uppbyggnad av landet. Många av dessa arbetar på ett sätt som är oförenligt med uppbyggandet av en demokratisk stat. Man är inte intresserad av att tvinga dem kvar. Man vill göra sådana överenskommelser att människor som inte vill acceptera den demokratiska uppbyggnad som nu pågår i Vietnam skall kunna flytta ut.

Problemet är att man har svårt att få dessa kontakter. Jag vill återge ett citat om vad de amerikanska kväkarnas hjälporganisation American Friends Service Committee, förkortat AFSC, har sagt. En av deras ledamöter, John MacCauliff, har i somras besökt Vietnam. Han har avgivit en rapport som återges i den utmärkta tidningen Vietnam Nu, nr 3-4 1978:

”Det är sålunda inte en fråga om att människor lämnar Vietnam utan hur. Ett organiserat och rättvist utvandringssystem till USA måste ersätta den farliga och kaotiska båtflykten. Det finns många tecken på att Vietnam skulle samarbeta:

- ända sedan krigsslutet har flygplan avgått med människor för återförening med familjemedlemmar som lever i länder som Vietnam har normala förbindelser med; (Det underströk vietnameserna själva när jag var där.)
- i augusti 1978 tog en grupp, som utsänts av senator Edward Kennedy, med sig 29 personer med familjeanknytning i USA;
- även om de exakta utreseförhållandena är svåra att bedöma, är det tydligt att regeringen inte ingriper – att döma av den ökande flyktingströmmen och gruppernas storlek;
- en del tjänstemän som jag talade med, som arbetar med att lindra skriande mänskliga behov i landet, uttryckte att ’det är lika bra att bli av med dem’ om flyktingar som de tycker saknar den patriotism och det samhällsansvar som krävs i en svår tid.

Organisera utvandringen är inte lätt, klara prioriteringar måste göras, för möjligheten att emigrera från ett fattigt land i tredje världen och få hjälp att bosätta sig i USA skulle få enormt gensvar.”

Ja, det ger ganska klara belägg för att resonemanget i utrikesministerns senaste inlägg var felaktigt. Vietnameserna har klart för sig att det finns människor som inte vill leva i Vietnam. Den vietnamesiska ledningen är

alltså beredd att göra allt för att komma till klarhet med detta och låta de människor som är motståndare till Vietnam och dess utveckling lämna landet. Detta ligger inte i linje med utrikesministerns påstående att vpk:s hjärtan bara klappar för flyktingar från högerregimer. Här är det naturligtvis en fråga om hur man lämnar ett land, precis som MacCauliff har sagt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om erkännande av den nya regeringen i Kampuchea

Utrikesministern HANS BLIX erhöll ordet för att besvara *Alf Lövenborgs* (apk) den 8 februari anmälda interpellation, 1978/79:140, till statsministern, och anförde:

Herr talman! Alf Lövenborg har i interpellation till statsministern frågat om regeringen är beredd att erkänna den nya regeringen i Kampuchea som den enda lagliga samt vidta åtgärder för att uppta diplomatiska förbindelser med densamma. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Svensk praxis är att erkänna stater och inte regeringar. Dåvarande kungadömet Cambodja erkändes av Sverige som en självständig stat 1955. Diplomatiske förbindelser upprättades 1961, först genom sidoackreditering av sändebudet i Bangkok, senare genom ackreditering av sändebudet i Peking.

Efter ett avbrott 1970–1975 under Lon Nol-regimen, med vilken vi inte hade några kontakter, återupptogs diplomatiska förbindelser mellan Sverige och Cambodja den 15 april 1975. Det svenska sändebudet i Peking, ambassadören Björk, ackrediterades ånyo hos Cambodjas dåvarande statschef, prins Sihanouk. Förbindelserna fortsatte då republiken Demokratiska Kampuchea upprättades våren 1976. Ambassadör Björk besökte Cambodja (Kampuchea) såväl i början av 1976 som i början av 1978.

I fråga om upptagandet av förbindelser med andra regeringar utgår vi på svensk sida i första hand från huruvida vederbörande regering har effektiv kontroll över landets territorium och har en viss stabilitet.

Den nya regering som upprättats i Phnom Penh efter den vietnamesiska interventionen i början av januari har inte effektiv kontroll över det cambodjanska territoriet. Strider pågår fortfarande mellan å ena sidan frontens och Vietnams styrkor, å andra sidan Pol Pot-regimens styrkor.

Endast ett fåtal stater har erkänt den nya regeringen i Cambodja. Denna har inte accepterats som företrädare för Cambodja i internationella organisationer. FN:s säkerhetsråd beslöt i januari att låta Pol Pot-regeringens representant, prins Sihanouk, framträda i rådet, som sedan med 13 röster mot 2 tog avstånd från den vietnamesiska interventionen. I början av februari erkände vidare de alliansfria staternas möte i Maputo Pol Pot-regeringens delegation under ledning av förre premiärministern Penn Nouth som företrädare för Cambodja.

Svenska regeringen har f. n. ingen avsikt att uppta förbindelser med den

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Om erkännande
av den nya rege-
ringen i Kampu-
chea*

*Om erkännande
av den nya rege-
ringen i Kampu-
chea*

nya regimen i Cambodja. Det finns för dagen inte heller något praktiskt behov av sådana förbindelser.

ALF LÖVENBORG (apk):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation. Frågan var om regeringen är beredd att erkänna den nya regeringen i Kampuchea som den enda lagliga och vidta åtgärder i enlighet därmed.

I svaret sägs att svensk praxis innebär att man erkänner stater och inte regeringar. I olika länder finns det olika principer när det gäller erkännande-frågor, det är klart. Jag har naturligtvis att utgå från de principer som gäller här. Alltså: Sverige har erkänt den stat som nu heter Kampuchea. Detta gäller även i fortsättningen. Så långt är det klart.

Men sedan dyker frågetecknen upp. I svaret heter det att efter ett uppehåll ackrediterades det svenska sändebudet i Peking ånyo hos prins Sihanouk och att förbindelserna fortsatte därefter. Skulle det innebära att Sverige ännu har sina förbindelser med den störtade Pol Pot-klicken – en av de mest avskryvda förtryckarregimer som har sett dagens ljus, en regim som kommer att gå till historien som förrädare mot sitt folks nationella intressen, en regim som sålde revolutionens frukter för att behaga ledningen i Peking, vilken nu är i färd med att kasta världen in i ett nytt storkrig?

Svarets senare delar är, tycker jag, en uppvisning i politisk feghet och falsk neutralitet. Bakom de välputsade diplomatiska formuleringarna döljer sig samma undfallenhet och kryperi som tidigare har satt svarta fläckar på svensk utrikespolitik.

Utrikesministern, dvs. regeringen, säger att man f. n. inte har avsikter att uppta förbindelser med den nya regeringen i Phnom Penh. Motiveringen skulle vara att den inte har effektiv kontroll över sitt lands territorium. Detta är inte sant. Realiteten är att Pol Pot-regimen är effektivt bortsopad.

Det kan ju tyckas sensationellt att befrielsen av Kampuchea gick så snabbt, men det finns bara en förklaring, nämligen den som lögnmakare i Sverige och på annat håll med all kraft vänder sig emot: att Pol Pot-regimen genom sitt förtryck, genom sin groteska misshandel av det egna folket, var så bankrutt på förtroende att den inte längre hade någon plattform kvar att stå på. Massdeserteringar gjordes från de egna trupperna. Civilbefolkningen vände sig i vrede mot denna reaktionära regim när upprorssignalen kom.

I dag står denna störtade regim avslöjad som förrädare mot sitt folks nationella intressen, ja, som massmördare av stora mått.

Wilfred Burchett, en progressiv journalist, känd över hela världen för sin kunniga och sakliga journalistik, skriver i det senaste numret av tidskriften *Kommentar* bl. a. följande:

”Efter intervjuer med många flyktingar – kambodjaner och andra av vietnamesiskt och kinesiskt ursprung och chamfolk på den vietnamesiska sidan av gränsen i december 1978 – måste jag motvilligt dra slutsatsen att till och med de värsta ’skräck’-historierna inte var överdrifter utan snarare tvärtom beträffande en allmänt giltig form av medeltida barbari som regerat i Kampuchea sedan ’befrielsen’ den 17 april 1975. Under över 40 år av

rapporter, från de antijudiska pogromerna i nazi-Tyskland i november 1938, har jag aldrig hört mer fasansfulla och på fakta grundade fördömanden av en regerings folkmordspolitik gentemot sitt eget folk och etniska minoriteter.”

Jag skall inte ägna mera tid åt beskrivningar av den störtade Pol Pot-regimens barbariska politik. Det står klart att den genom sitt handlande underminerade allt förtroende den eventuellt haft och att förklaringen till dess fall inte behöver sökas i falska påståenden om en vietnamesisk okkupation.

Sverige har ingen avsikt att uppta diplomatiska förbindelser med den nya, demokratiska regimen, heter det, och utrikesministern kryper bakom påståendet att regimen inte har effektiv kontroll över sitt territorium.

Sverige borde, enligt min och arbetarpartiet kommunisternas mening, handla tvärtom. Som ett uttryck för svensk solidaritet med de demokratiska krafter som nu är i färd med att på alla nivåer återställa mänskliga rättigheter borde Sverige de facto erkänna den nya regeringen och uppta förbindelser med densamma.

Detta skulle också innebära ett underkännande av den kinesiska historieskrivning som har tagit utvecklingen i Kampuchea som en förevändning för att, som det heter, bestraffa Vietnam. Är det det man är rädd för? Är det tanken på de utvecklade förbindelserna med Kina och det planerade kinesiska statsbesöket som gör att man inte vill vidta åtgärder som skulle utmana krigsmakarna i Peking?

Det som nu sker är ohyggligt. Kina har tagit Kampuchea som en utgångspunkt för ett rövarkrig, vars yttersta syfte är att vinna kontroll över Vietnam, Laos och Kampuchea.

Varken i Vietnam eller i Kampuchea ville folken sätta på sig den tvångströja de erbjöds av maoisterna i Peking. För detta skall de alltså nu bestraffas. Nu är Vietnams folk återigen utsatt för en grym och blodig stormaktsinvasion. Ledarna i Peking handlar efter sant hitleristiskt mönster.

Visst kommer vi ihåg talet om bestraffningsaktioner. Så började andra världskriget. Det talet har också alltid använts av imperialisterna som motivering för att slå under sig främmande länder och folk. Ingen med hjärnkontoret i någorlunda gott skick kan tro på den kinesiska statsledningens groteska anklagelser att Vietnam framprovocerade kriget genom ständiga anfall och provokationer över gränsen mot sin stora granne.

Det ohyggliga som nu sker, när Vietnams folk återigen tvingas försvara sitt land, vittnar om att den kinesiska statsledningen behärskas av en stormaktschauvinism och förbrytarmentalitet som sätter världsfreden i fara. Kina tog vid där USA slutade.

Herr talman! Det är mot denna bakgrund angeläget att vi snabbt vidtar åtgärder för att markera vår mening och vårt stöd för de indokinesiska folken i Vietnam, Laos och Kampuchea.

Jag anser att vi, som en bestämd meningsyttring, bör bryta allt samröre med Pol Pot-klicken och upprätta förbindelser med den demokratiska nya

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Om erkännande
av den nya regeringen i Kampuchea*

Måndagen den
26 februari 1979

*Om erkännande
av den nya rege-
ringen i Kampu-
chea*

regeringen i Phnom Penh.

Regeringen bör också vidta bestämda åtgärder för att kraftigt öka det materiella stödet till Vietnam.

Regeringen bör vidare säga ett bestämt nej till det planerade kinesiska statsbesöket. Statsbesök är i princip nyttiga och nödvändiga, men i den här situationen finns det ingen anledning att ta emot en representant för en regering som har satt i gång ett nytt brutalt rövarkrig i Indokina, som hatar freden och som tänker komma hit inte för att främja fred och avspänning utan för att propagandera för sin krigspolitik.

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Frågan om vidmakthållande eller upprättande av diplomatiska förbindelser är inte någonting som har att göra med huruvida man ser positivt eller negativt på en regim. Vi upprätthåller diplomatiska förbindelser med regeringar som utövar kontroll i andra länder, men därmed finns ingenting sagt om våra åsikter om dessa regeringar.

Den svenska regeringen hade diplomatiska förbindelser med Pol Pot-regimen helt enkelt därför att den utövade en effektiv kontroll i Cambodja – kanske man skulle tillägga att den utövade en blott alltför effektiv kontroll över Cambodja. Jag har inga som helst dubier om att den utövade en fruktansvärt brutal regim, och det är väl egentligen alla ense om. De diplomatiska förbindelser vi har haft med den har inte med den saken att göra utan bara med det faktum att den utövade kontroll över landet.

Den 3 december förra året bildades en befrielsefront i Cambodja. Redan i januari intervenerade vietnamesiska styrkor, och de befinner sig nu i större delen av landet. Utvecklingen säger väl redan i sig själv att Pol Pot-regimens kastande över ända inte var uteslutande ett verk av den befrielsefront som hade bildats kort tid dessförinnan. Den vietnamesiska interventionen var av avgörande betydelse.

Vi har inte upptagit diplomatiska förbindelser med den nya regim som har installerat sig i Phnom Penh, eftersom den ännu inte har effektiv kontroll över Cambodja och kanske inte heller får det; det vet vi ingenting om. Men skulle den en dag få det, så får vi ta ställning till frågan om diplomatiska förbindelser med den.

Härmed är emellertid inte sagt att vi fortsätter några förbindelser med Pol Pot-regimen, som nu utövar motståndsverksamhet inom Cambodja och som förmodligen därvidlag stöder sig på en ganska stark nationalistisk känsla i landet. Som jag sade i mitt interpellationssvar har vi inte några praktiska behov av förbindelser med den, och vi har alltså inte heller några förbindelser.

När Alf Lövenborg begär vad han kallar ett erkännande och att vi skall ta upp förbindelser, vill jag emellertid peka på att det faktiskt är nästan bara öststater som har erkänt den nya regimen. Alldeles nyligen ägde det rum ett möte med alliansfria stater i Maputo i Moçambique, och den överväldigande delen av dessa alliansfria stater ville inte inbjuda representanter för den nya regimen. Det är alltså inte på något sätt så, att Sverige här ensamt rider spärr

mot någon ström, utan vi intar precis samma hållning till den regim som har installerat sig i Phnom Penh som den övervägande delen av världens stater. De har inte bedömt den såsom ägande effektiv kontroll över Cambodja, och det är därför den inte får diplomatiska förbindelser.

ALF LÖVENBORG (apk):

Herr talman! Utrikesministern upprepar den lögn som kablas ut över världen, som används av maoisterna i Peking, som sprids i imperialistiskt styrda massmedia, nämligen att den omvälvning som skedde i Kampuchea är en frukt av vietnamesisk intervention. Från vietnamesisk sida har man mycket bestämt tillbakavisat alla dessa påståenden. Jag tycker inte att de har någonting att göra i den här debatten.

Det är klart att jag här är tvungen att gå något utanför ramen för den interpellation som jag ursprungligen har framställt, och det har utrikesministern förståelse för. Det har hänt stora och uppskakande saker som utgör en direkt koppling till den fråga jag ställde.

Att det hittills bara är "öststaterna" som har erkänt den nya regimen i Kampuchea tycker jag är ett ganska dåligt argument för att vi inte skulle göra det. När det gäller diplomatiska förbindelser hänvisar man till mycket formalistiska resonemang. Jag tycker också att den praxis som utrikesministern stödjer sig på, nämligen att Kampucheas regering inte har kontroll över sitt territorium, är felaktig. Vi stödjer oss naturligtvis på olika källor, och i botten torde också finnas en olikartad grundsyn. Det vore motiverat att visa politisk ryggrad, att ta konkreta initiativ, som i sin förlängning skulle vara en kraftfull protest mot den kinesiska statsledningens brottsliga politik. Jag anser att den princip som utrikesministern talar om inte förhindrar ett erkännande, och där skiljer sig alltså våra åsikter.

Förmodligen kommer vi inte längre just nu, men jag skulle ändå vilja fråga: Om det efter en tid visar sig att den nuvarande regimen sitter kvar tack vare folkets förtroende, som jag är övertygad om att den kommer att göra, vad gör regeringen då? Tar det månader eller år innan man kan samla sig till ett beslut? Jag vill också få ett förtydligande om man har brutit alla förbindelser med Pol Pot-klicken. Till sist: Om man inom en snar framtid anser det befogat att upprätta diplomatiska förbindelser med regimen i Phnom Penh, på vilket sätt kommer det att ske? Jag kan svårigen tänka mig att det i fortsättningen kan skötas från Peking.

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Jag vill gärna upprepa vad jag har sagt förut, nämligen att diplomatiska förbindelser är icke ett uttryck för vänskapliga förhållanden. Om vi skulle etablera diplomatiska förbindelser bara med regimer som vi gillar, vare sig de befinner sig i motståndssituation, skulle vårt kontaktnät i världen kanske se annorlunda ut än det gör i dag. Men vi följer samma praxis som de flesta länder i världen, nämligen att man har kontakt med dem som har förmåga att tala för landet i fråga, dvs. de som har effektiv kontroll. Vi har naturligtvis olika åsikter, Alf Lövenborg och jag, om vem

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Om erkännande
av den nya rege-
ringen i Kampu-
chea*

Måndagen den
26 februari 1979

*Om erkännande
av den nya rege-
ringen i Kampu-
chea*

som har effektiv kontroll i Cambodja.

Jag vill erinra om att när Lon Nol-regimen tog makten var det rätt många stater som etablerade diplomatiska förbindelser med den. Vi väntade då en tid på svensk sida för att se om dess kontroll verkligen var effektiv och stabil. Allteftersom vi väntade fann vi att stabiliteten blev sämre och sämre. Vi kom därför aldrig någonsin att ha diplomatiska förbindelser med Lon Nol-regimen. I dag intar vi samma ståndpunkt till den regim som har satt sig i Phnom Penh. Vi väntar för att se om den verkligen får effektiv kontroll och stöd från folket. Vi får se hur det går – det kanske går likadant för den regimen som för Lon Nol-regimen. Det får framtiden utvisa.

Vi följer den fullständigt konsekventa svenska praxisen att ha diplomatiska förbindelser med dem som har effektiv kontroll och som har förmåga att tala och handla för landet. Vilken ambassadör som någon gång blir ackrediterad får vi se den dagen, frågan är i varje fall inte överhängande.

ALF LÖVENBORG (apk):

Herr talman! Jag vill bara beklaga den passiva hållning regeringen visar i det sammanhang vi här har berört. Det är visserligen bra att regeringen har uttryckt sitt avståndstagande när det gäller Kinas angreppskrig, som ju också finns med i bilden, men det vore bättre med konkreta åtgärder. Jag tycker att det vore befogat att man som protest sade nej till det kinesiska statsbesöket, vilket utrikesministern inte går in på, att man ökade det materiella stödet till Vietnam och att man som en meningsyttring upprättade diplomatiska förbindelser med Kampuchéas nya regering. Sverige är en neutral stat, men neutralitet betyder inte passivitet. Vårt land har tidigare gått före med gott exempel – jag tänker exempelvis på det kraftfulla avståndstagandet från USA:s rövarkrig mot Vietnam, som ledde till protester från USA men som hjälpte det folk som då kämpade mot inkräktarna. Jag tänker också på det relativt tidiga erkännandet av den vietnamesiska regeringen. Sverige har anledning att gå före med gott exempel, och det finns ett utmärkt tillfälle till det i den kritiska situation som världen nu befinner sig i.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1978/79:148

§ 6 Anmälades och bordlades

Propositioner

1978/79:93 om genomförande av totaldimensionerad högskola

1978/79:104 om finansiellt stöd till Uddcomb Sweden AB

1978/79:106 om anslag till exportkreditbidrag

§ 7 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1978/79:20 med anledning av framställning i budgetpropositionen 1979

(prop. 1978/79:100) om anslag under justitiedepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1979/80 till partistöd
1978/79:21 med anledning av framställning i budgetpropositionen 1979 (prop. 1978/79:100) om anslag under justitiedepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1979/80 till vissa kostnader i anledning av allmänna val

Finansutskottets betänkande

1978/79:20 med anledning av i propositionen 1978/79:100 framlagda finansplan och budgetförslag jämte motioner

Skatteutskottets betänkanden

1978/79:22 med anledning av propositionen 1978/79:100 bilaga 11 i vad avser vissa anslag för budgetåret 1979/80 inom budgetdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

1978/79:23 med anledning av propositionen 1978/79:100 bilaga 14 i vad avser vissa anslag för budgetåret 1979/80 inom handelsdepartementets verksamhetsområde

1978/79:24 med anledning av propositionen 1978/79:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 i vad avser anslag till tullverket för anskaffning av viss materiel

1978/79:25 med anledning av propositionen 1978/79:30 om inskränkt skattskyldighet för Stiftelsen för produktutvecklingscentrum i Göteborg m.fl.

1978/79:26 med anledning av propositionen 1978/79:68 om överenskommelse mellan Sverige och Frankrike om viss skattebefrielse för svenska och franska kulturinstitutioner

1978/79:27 med anledning av propositionen 1978/79:78 om protokoll om ändring i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland

1978/79:28 med anledning av propositionen 1978/79:81 om ändrade beskattningsregler vid skogsuttag med anledning av skador på skog jämte motioner

1978/79:29 med anledning av motioner om produktionsfaktorsbeskattning

Justitieutskottets betänkanden

1978/79:18 med anledning av propositionen 1978/79:80 om godkännande av tilläggsprotokoll till den europeiska utlämningskonventionen och den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål, m. m.

1978/79:19 med anledning av propositionen 1978/79:76 om ändring i lagen (1964:542) om personundersökning i brottmål jämte motioner

Lagutskottets betänkande

1978/79:10 med anledning av propositionen 1978/79:40 med förslag till lag om bötesverkställighet m. m.

Utrikesutskottets betänkanden

1978/79:23 med anledning av propositionen 1978/79:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser utrikesdepartementets verksamhetsområde

1978/79:24 med anledning av propositionen 1978/79:77 om godkännande av tilläggsprotokoll till 1949 års Genèvekonventioner angående skydd för krigets offer

Försvarsutskottets betänkanden

1978/79:12 med anledning av propositionen 1978/79:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser försvarsdepartementets verksamhetsområde

1978/79:13 med anledning av propositionen 1978/79:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser ekonomiskt försvar inom handelsdepartementets verksamhetsområde

1978/79:14 med anledning av motionsyrkanden om uppdrag till 1978 års försvarskommitté och om kommitténs sammansättning

1978/79:15 med anledning av motion om undervisning i familjekunskap för värnpliktiga

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1978/79:15 med anledning av propositionen 1978/79:75 om vissa pensionsfrågor jämte motioner

Trafikutskottets betänkande

1978/79:14 med anledning av propositionen 1978/79:37 om godkännande av IMCO-konvention om skeppsmätning med därtill hörande internationella skeppsmätningsregler jämte motion

Jordbruksutskottets betänkande

1978/79:17 med anledning av propositionen 1978/79:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde jämte motion

Näringsutskottets betänkanden

1978/79:19 med anledning av motioner om alkoholreklam och tobaksreklam

1978/79:20 med anledning av motioner om ändringar i lotteriförordningen (1939:207), bl. a. rörande automatspel

1978/79:21 med anledning av propositionen 1978/79:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 i vad avser vissa anslag inom industridepartementets verksamhetsområde

§ 8 Anmälan av interpellation

Anmälades och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 20 februari

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

Anmälan av interpellation

1978/79:149 av *Anders Dahlgren* (c) till jordbruksministern om vattenförsörjningen i Erstorp i Östergötland:

I Erstorps by i Östergötland har vattenbrunnarna förorenats och befolkningen tvingats åka sju kilometer för att hämta dricksvatten. Det är i en grusgrop tillförda fyllnadsmassor som antas vara orsaken till föroreningarna.

Fyllnadsmassorna kommer ursprungligen från en gammal tipp för industriavfall och placerades i grusgropen av Erstorps Grus AB – ett kommunalt bolag.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat att företaget måste transportera bort de 1 600 m³ fyllnadsmassorna, men företaget har besvärat sig hos regeringen som har sagt att beslutet t. v. inte skall gälla. Tre av de drabbade familjerna har stämt det kommunala grusföretaget enligt miljöskyddslagen. Huvudförhandlingarna hålls inom kort vid Linköpings tingsrätt.

Striden började för drygt två år sedan, när ett tiotal personer i byn Erstorp utanför Finspång drabbades av mystiska sjukdomssymtom. De blev illamående, fick diarré, hudutslag och klåda när de använde vattnet från sina brunnar.

En del personer fick t. o. m. svimningsanfall när de badade eller duschade i vattnet.

Länsläkarorganisationen genomförde då en undersökning som visade att halten av fenol i brunnarna var förhöjd. Fenolen antogs komma från ett timmerupplag i en grusgrop i närheten av brunnarna. (Fenol kan bildas vid ved- och barkhantering.) Men trots att timmerupplaget transporterades bort och fenolhalterna sjönk till normala värden, fortsatte de mystiska sjukdomssymtomen att visa sig.

Då riktades misstankarna mot fyllnadsmassorna i samma grusgrop. Ännu har det inte säkert konstaterats om föroreningarna kommer därifrån, men länsstyrelsen har alltså ålagt bolaget att köra bort massorna, vilket företaget/kommunen vägrar att göra.

Under tiden får de drabbade erstorpsborna sitta emellan. Det är nu över två år sedan de sist hade friskt hushållsvatten. Nu tvingas de på egen bekostnad åka de sju kilometerna in till Finspång och hämta vatten i dunkar.

I Finspång har kommunen gjort i ordning en lägenhet dit erstorpsborna kan komma för att bada och duscha. En lantbrukare har också tvingats göra sig av med ett 20-tal kor, som blev sjuka av vattnet.

Och medan byråkrats kvarnar mal vidare, är befolkningen i Erstorp fortfarande utan vatten.

Måndagen den
26 februari 1979

*Meddelande om
frågor*

Erstorps Grus AB har fått uppskov av regeringen med att köra bort fyllnadsmassorna.

Med stöd av det anförda vill jag till jordbruksministern ställa följande frågor:

Är statsrådet beredd att ge sin syn på den långa tiden för handläggning av frågan om Erstorps försörjning när det gäller friskt hushållsvatten?

Vilka åtgärder är statsrådet beredd vidta för att snabbt lösa Erstorps vattenproblem?

§ 9 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 16 februari

1978/79:364 av *Bo Lundgren* (m) till jordbruksministern om fortsatt drift av Karpalunds Sockerbruk:

Svenska Sockerfabriks AB överväger att lägga ned Karpalunds Sockerbruk utanför Kristianstad. Bland skälen som redovisas finns den minskande sockerkonsumtionen, det åtagande om sockerimport som Sverige har gjort samt de regionalpolitiskt betingade stöd bruken på Öland och Gotland erhåller. Nedläggningen av sockerbruket, i vilket investeringar nyligen gjorts, skulle drabba sysselsättningen för såväl odlare som anställda mycket hårt.

Mot bakgrund härav vill jag till jordbruksministern ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd vidta åtgärder för att rädda driften vid Karpalunds Sockerbruk?

1978/79:365 av *Rolf Hagel* (apk) till industriministern om svenska rederiers fartygsbeställningar från utländska varv:

Enligt uppgifter i dagspressen (den 14 februari) har rederiföretaget Stena Line AB beslutat beställa sex nya storfärjor på utländska varv. Koncernchefen Sten A. Olsson motiverar detta med att svenska varv inte har kapacitet för en sådan order. Dessutom, hävdar han, är exempelvis västtyska varv effektivare än de svenska, och det blir därför billigare för rederiet att placera sina order utomlands.

Med tanke på att samhället har satsat miljoner och åter miljoner på varvens tekniska upprustning och sysselsättningen på varvsorterna är rederiets handlande ett sabotage mot dessa strävanden, och tyvärr inte det enda. Under fjolåret beställde svenska redare tio fartyg utomlands.

För varvsarbetarna är varje utlandsbeställning ett nytt hot mot fartygsbyggandet. Men detta kan och måste förhindras.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om att till industriministern få ställa frågan:

Vilka åtgärder tänker statsrådet vidta för att förhindra att svenska rederier fortsätter att undergräva den svenska varvsindustrins existensmöjligheter?

1978/79:366 av *Olof Johansson* (c) till statsministern om uppslutningen kring regeringens energipolitik:

I regeringsförklaringen den 18 oktober 1978 anmälde statsministern regeringens avsikt att "bedriva en energipolitik som kan få bred uppslutning i riksdagen och bland svenska folket". En rad undersökningar under lång tid visar att opinionen är starkt splittrad. Hittills har såvitt bekant inte vidtagits några åtgärder från regeringens sida för att uppnå en bred uppslutning bland svenska folket.

Jag vill därför ställa följande fråga till statsministern:

På vilket sätt avser regeringen att i energipolitiken åstadkomma den breda uppslutning bland svenska folket som regeringsförklaringen utlovar och dessutom konstatera om den existerar?

den 19 februari

1978/79:367 av *Erik Adamsson* (s) till industriministern om nämnden för fartygskreditgarantier:

Fråga om garanti enligt förordningen (1976:482) om fartygskreditgaranti m. m. prövas enligt riksdagens beslut av riksgäldsfullmäktige. Ansökan om sådan garanti skall inges till nämnden för fartygskreditgarantier, som har att med eget yttrande överlämna handlingarna till riksgäldsfullmäktige. Regeringen föreskrev i beslut den 11 januari 1979 att denna nämnds garanti- eller långivning skall anpassas till vissa nya förutsättningar som gäller för sysselsättningen vid enskilda varv.

Jag vill med anledning av detta beslut ställa följande två frågor till industriministern:

1. Har nämnden för fartygskreditgarantier tillerkänts beslutsfunktioner genom nämnda regeringsbeslut, och om så är fallet, har riksgäldsfullmäktige fråntagits sin av riksdagen fastlagda prövningsrätt på detta område?

2. Om vad nyss sagts inte är avsikten med regeringsbeslutet i fråga, anser industriministern att det från konstitutionell synpunkt är godtagbart att regeringen utfärdar uttryckliga föreskrifter till ett organ som har att självständigt, enligt de grunder riksdagen fastställt, avge yttrande till riksgäldsfullmäktige i frågor om fartygskreditgaranti?

1978/79:368 av *Ingrid Sundberg* (m) till utrikesministern om åtgärder för att garantera säkerheten för svensk personal i Vietnam:

Längs hela den gemensamma gränsen har kinesiska trupper gått in i Vietnam och ryckt in i landet. Det svenska biståndsprojektet Bai Bang är lokaliserat till norra Vietnam, och det torde endast vara något hundratal kilometer som skiljer Bai Bang från områden där direkta krigshandlingar pågår. Givetvis måste arbetet med projektet påverkas av närheten till krigsområdet, men i första hand finns det anledning att oroa sig för säkerheten för den stora svenska personalstyrka som är stationerad i norra Vietnam.

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Meddelande om
frågor*

***Meddelande om
frågor***

Vilka åtgärder ämnar utrikesministern vidtaga för att under pågående krig mellan Kina och Vietnam garantera säkerheten för den svenska personal som arbetar med Bai Bangprojektet i Vietnam?

1978/79:369 av *Ingrid Sundberg* (m) till jordbruksministern om djursjukhusens finansiering:

Situationen vid djursjukhuset i Helsingborg är i dag utomordentligt allvarlig. Sedan länge arbetar man under provisoriska förhållanden, men arbetet har kunnat fortgå i förhoppning om att förhållandena skall förbättras efter det att förslag framlagts med anledning av departementspromemorian om djursjukhusens finansiering. Arbetsförhållandena för de anställda är nu sådana att det är svårt att upprätthålla kvaliteten på insatserna om inte en snar förbättring kommer till stånd.

Kommer en proposition om djursjukhusens finansiering att framläggas i vår?

1978/79:370 av *Ingrid Sundberg* (m) till kommunikationsministern om åtgärder för att förbättra framkomligheten på viktiga trafikleder:

Skåne har i år drabbats av mycket svåra snöstormar. Många områden har varit helt isolerade, och över lag har framkomligheten på vägarna varit dålig och i många fall obefintlig. Till en del kan detta skyllas på modernt vägbyggande, där vägarna ligger oskyddade och därmed gynnar drivbildning. I andra länder där liknande snöoväder är ofta förekommande försöker man begränsa verkningarna genom uppsättande av snöstaket. Vanligt är också att man vid projektering av vägar beaktar kravet på framkomlighet vid snöoväder.

Kommer kommunikationsministern med anledning av de trafiksvårigheter som i år uppstått i Skåne att låta utreda vilka åtgärder som kan sättas in för att i framtiden förbättra framkomligheten på särskilt viktiga trafikleder?

1978/79:371 av *Lilly Hansson* (s) till industriministern om rekonstruktionen av NCB:

Vi har i press och radio fått höra att staten gett NCB ett ultimatum att sälja en del av de stora enheterna till privata skogsbolag, för att använda pengarna till att bl. a. betala alla små leverantörer som har fordringar. Först därefter skulle staten gå in och finansiera en framtidssatsning i det återstående företaget. Detta är rykten som naturligtvis har åstadkommit stor oro bland de anställda inom NCB. Trots dementier från NCB:s ledning finns oron kvar.

Jag vill med anledning av dessa "rykten" ställa följande frågor till industriministern:

Är industriministern beredd att ge besked om något bud om försäljning av vissa enheter inom NCB har getts från staten?

Är industriministern beredd att medverka till att staten tar ledningen i arbetet för att rekonstruera NCB?

den 20 februari

1978/79:372 av *Anna-Greta Skantz* (s) till justitieministern om lokalerna för kriminalvårdsanstalten i Malmö:

Frågan om om- och tillbyggnad av olika lokaler vid kriminalvårdsanstalten i Malmö har varit föremål för många diskussioner under de senaste åren. Framställning har gjorts om terapibygnad och om omändring av tingshuset med bl. a. studie- och motionslokaler.

Med hänsyn till den situation som råder vill jag ställa följande fråga till justitieministern:

Vilka initiativ avser statsrådet att ta för att lokalfrågorna vid kriminalvårdsanstalten i Malmö skall få en snar och tillfredsställande lösning?

den 22 februari

1978/79:373 av *Börje Nilsson* (s) till industriministern om fortsatt drift vid Broby Industrier:

Sedan 1977 befinner sig Broby Industrier AB i östra Skåne i en besvärlig kris. Företaget försattes i höstas i konkurs, och i slutet av januari stoppades produktionen vid företaget.

Sedan länge sker det över huvudena på de anställda ett högst märkligt spel om en ny ägare till företaget. Det halvstatliga Lantbrukskredit är en part i detta spel. Det är anmärkningsvärt att detta får ske utan att någon ingriper. Läget är alltså oförändrat sedan interpellationsdebatten i december månad, då industriministern hänvisade till att det "f. n. pågår sonderingar om möjligheterna till en rekonstruktion" av företaget.

De fackliga organisationerna och anställda kräver nu en snabb lösning av den långt utdragna krisen vid Broby Industrier. Vid försäljning av företaget bör man ta hänsyn till den nye ägarens vilja och förmåga att fortsätta driften i sin helhet.

Med hänvisning till det anförda får jag ställa följande fråga till industriministern:

Kan man förvänta sig att regeringen nu ingriper för att klara upp krisen vid Broby Industrier?

1978/79:374 av *Börje Nilsson* (s) till jordbruksministern om fortsatt drift av Karpalunds Sockerbruk:

Karpalunds Sockerbruk utanför Kristianstad med 165 anställda har sedan länge ett nedläggningshot över sig. Den förra regeringen uppdrog i början av oktober åt statens jordbruksnämnd att i samband med förhandlingar om sockerpriset för 1978-1980 pröva frågan om fortsatt drift vid Karpalund. Efter

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Meddelande om
frågor*

det att förhandlingarna nu är slutförda bollar man tillbaka frågan till regeringen. Statens jordbruksnämnd framhåller att frågan om Karpalunds framtid bör avgöras av regeringen, främst från sysselsättnings-, regionalpolitiska och allmänpolitiska utgångspunkter.

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga till jordbruksministern:

Avser statsrådet att vidtaga åtgärder som tryggar fortsatt drift vid Karpalunds Sockerbruk?

1978/79:375 av *Bo Siegbahn* (m) till statsrådet Carl Tham om oljeförsörjningen:

Det har framkommit kritik om att regeringen genom sin politik försvårar vår oljeförsörjning i nuvarande krisläge.

Hur önskar energiministern kommentera detta?

1978/79:376 av *Lennart Pettersson* (s) till budget- och ekonomiministern om åtgärder mot skatteflykt genom utnyttjande av reglerna om förlustavdrag:

Med anledning av senareläggning av datum för svar på fråga till industriminister Erik Huss ber jag till budget- och ekonomiminister Mundebo få ställa följande fråga:

Vad avser statsrådet att göra för att förhindra den skatteflykt som uppstår genom utnyttjande av s. k. förlustavdrag, exempelvis i samband med statens preliminära avtal med Kockums AB?

den 23 februari

1978/79:377 av *Georg Danell* (m) till bostadsministern om stärkande av bostadsrättsköparens rättsliga ställning:

Enligt bostadsrättslagen skall ekonomisk plan utarbetas och granskas av särskilt utsedda s. k. intygsgivare inför upplåtelse av bostadsrätter. Genom bl. a. massmedia har det i åtminstone ett fall – i Sollentuna – kunnat konstateras att stora brister i ekonomiska planer medfört kraftiga höjningar av månadsavgifter. För det aktuella området har annonserats ytterligare en höjning av avgifter med ca 85 % eller en fördubbling av insatser. Detta exempel påvisar den stora ekonomiska otrygghet som kan drabba köpare av bostadsrätt. Orsakerna är flera. Den ekonomiska planens rättsverkan är oklar. Enligt gällande lag accepteras att den som utför granskningen också är knuten till det byggnadsföretag som bildar förening och utarbetar den ekonomiska planen.

1. Anser statsrådet att den beskrivna situationen för bostadsrättsinnehavare överensstämmer med regeringens allmänna syn på konsumenternas ställning vid köp av bostadsrätter?

2. Är statsrådet beredd att genom t. ex. tilläggsdirektiv till den nyligen

tillsatta bostadsrättsutredningen initiera förslag till ändringar i bostadsrättslagen i syfte att stärka bostadsrättsförvärvares rättsliga ställning?

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 12.46.

In fidein

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert

Nr 89

Måndagen den
26 februari 1979

*Meddelande om
frågor*